

YẾU TỐ ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG ĐÀO TẠO GIÁO VIÊN TRUNG HỌC PHỔ THÔNG THEO HÌNH THỨC TÍCH LŨY TÍN CHỈ Ở CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

ThS. PHAN HÙNG THU*

1. Vài nét về việc đào tạo giáo viên trung học phổ thông (THPT) theo hình thức tích lũy tín chỉ ở các trường đại học sư phạm (ĐHSP)

Luật Giáo dục (2005) quy định: "Chương trình giáo dục được tổ chức thực hiện theo năm học đối với giáo dục mầm non và giáo dục phổ thông; theo năm học hoặc theo hình thức tích lũy tín chỉ đối với giáo dục nghề nghiệp, giáo dục đại học (ĐH)". Trong thực tế, đào tạo (ĐT) theo hình thức tích lũy tín chỉ ở các trường ĐHSP chỉ thực sự phổ biến trong khoảng 5 năm gần đây. Xét trên nhiều góc độ, hình thức ĐT này đang đứng trước nhiều thách thức, mặc dù có nhiều ưu việt hơn so với hình thức ĐT theo năm học. Đối với các trường ĐH nói chung và các trường ĐHSP nói riêng, chất lượng đầu vào và chương trình ĐT là những yếu tố quan trọng, ảnh hưởng nhiều đến chất lượng ĐT. Tuy nhiên, hiện nay chất lượng đầu vào của các trường ĐHSP không còn cao, ngành SP không còn hấp dẫn như trước đây. Chương trình ĐT giáo viên THPT của một số trường ĐH chưa thực sự gần với chuẩn đầu ra của nhà trường. Bản thân chuẩn đầu ra của một số trường cũng chưa gần với nhu cầu sử dụng giáo viên THPT của nhiều địa phương trong nước. Nhiều chương trình có cấu trúc, nội dung chưa hợp lý. Phương pháp và hình thức tổ chức ĐT khá khác nhau, nhưng vẫn nặng về truyền thụ kiến thức. Sinh viên (SV) chưa chủ động trong học tập. Kiểm tra, đánh giá chưa thực sự vì sự nâng cao chất lượng học tập. Giảng viên (GV) không hoặc chậm phản hồi cho SV. Tài liệu học tập không đủ, chậm bổ sung. Hệ thống phòng thí nghiệm, thực hành thiếu đồng bộ. Thư viện không đáp ứng yêu cầu của người đọc. Hệ thống thông tin phản hồi từ SV đang học, SV tốt nghiệp, SV cũ, các nhà tuyển dụng không được duy trì thường xuyên. SV chưa quen với mô hình ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ với nhiều lí do khác nhau. Đội ngũ tư vấn học tập (TVHT) chưa chuyên nghiệp, chưa phát huy hết vai trò cố vấn cho SV. Nhiều quy định của nhà trường, các chuẩn mực chung về chương trình, các quy định về kiểm tra, đánh giá chưa công khai rộng rãi đến người học. Đặc biệt, nhiều trường ĐH chưa tạo được động lực thực sự cho người dạy và người học, chưa tạo được môi trường học thuật và môi

trường SP trong nhà trường. Tuy vậy, nếu so sánh giữa hai hình thức tổ chức ĐT thì hình thức tổ chức ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ vẫn có nhiều ưu việt hơn, SV được lựa chọn những học phần mà họ cảm thấy hứng thú hoặc phù hợp với năng khiếu, sở trường và định hướng nghề nghiệp của họ. Vì thế, mỗi một cơ sở ĐT cần cung cấp nhiều môn học tự chọn để SV có thể chọn học phần phù hợp với yêu cầu học tập của cá nhân SV.

2. Chất lượng đầu vào quyết định đến chất lượng đầu ra trong ĐT

Một số trường ĐHSP đầu ngành trong nước những năm gần đây, chất lượng đầu vào (thể hiện qua điểm chuẩn vào các ngành có điểm cao) giảm xuống khá nhanh. Ví dụ: Điểm chuẩn vào các ngành có điểm cao của Trường ĐHSP Hà Nội năm 2010 là sư phạm (SP) Toán: 21,0; SP Vật lí: 19,0; SP Sinh học: 16,5; SP Văn: 20,0; SP Địa lí: 17,0 điểm. So với năm 2005, điểm chuẩn vào các ngành này đã giảm xuống khá nhanh, giảm nhanh nhất là ngành SP Sinh học, từ 25,0 điểm (năm 2005) xuống còn 16,5 điểm (năm 2010), các ngành khác đều giảm ít nhất từ 2 đến 6 điểm. Thậm chí, ở các Trường ĐHSP (Hà Nội; Hà Nội 2; Huế...) quy mô ĐT tăng nhanh với các ngành ĐT cử nhân không thuộc lĩnh vực SP, nhưng lại thu hẹp lại ở những nhóm ngành SP cơ bản của nhà trường. SV thuộc các trường ĐHSP, sau 4-5 năm học tập, ra trường sẽ là những thầy cô giáo, nếu muốn những giáo viên trẻ này có kĩ năng tốt, giỏi nghiệp vụ SP, hiểu môi trường giáo dục, hiểu học sinh thì việc đầu tiên cần quan tâm là phải tuyển được những SV có tố chất SP, năng lực, phẩm chất tốt để ĐT thành những giáo viên tốt trong tương lai, đáp ứng yêu cầu sử dụng giáo viên THPT trong cả nước. Do đó, các trường SP cần có quy trình sơ tuyển SV khi họ đăng kí vào học các ngành ĐT giáo viên.

Mặc dù còn có nhiều khó khăn, nhưng hiện nay, công tác ĐT trong các trường SP đang có nhiều đổi mới, từ mục tiêu ĐT giáo viên đến mục tiêu ĐT kép: vừa ĐT giáo viên vừa ĐT cử nhân ngành khác để có nhiều cơ hội tìm kiếm việc làm. Đó cũng là một giải pháp để thu hút SV dự thi vào các trường ĐHSP.

* Trường Đại học Vinh

ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ thực chất là một quá trình cá nhân hóa quá trình ĐT, tạo cơ hội cho SV tự xây dựng kế hoạch học tập và tự quyết định về tiến độ và tốc độ tích lũy tín chỉ một cách phù hợp với năng lực và nhu cầu cá nhân của họ. Để làm được điều này, SV cần phải biết phải nắm vững quy trình ĐT, quy chế học tập, biết tự thích nghi và có năng lực tự học cao. Vì vậy, chất lượng đầu vào của SV là yếu tố đặc biệt quan trọng đối với mô hình ĐT theo hệ thống tín chỉ ở các trường ĐHSP. Nếu chất lượng đầu vào không cao thì khó có thể có những SV tốt nghiệp có chất lượng tốt. Do đó, khó có thể nâng cao chất lượng giáo dục phổ thông.

3. Vai trò của GV đối với chất lượng ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ

Bên cạnh chất lượng SV, chất lượng GV của các trường ĐH cũng là một yếu tố quan trọng. Trong quá trình ĐT, chính những SV có năng lực, ham tìm tòi, học hỏi sẽ đòi hỏi các GV đáp ứng nhu cầu học tập của SV. Do đó, GV phải luôn phấn đấu để hoàn thành tốt nhiệm vụ giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Ngược lại, GV sẽ bị đào thải; và nếu chất lượng GV ở trường ĐHSP thấp thì sẽ dẫn đội ngũ GV của trường phổ thông lại càng thấp.

Hiện nay, chất lượng GV của các trường ĐHSP vẫn còn có nhiều vấn đề cần phải khắc phục. Tính đến năm học 2010-2011, tổng số GV của các trường ĐHSP là gần 4.400 người, trong đó có 18 giáo sư, 192 phó giáo sư (chiếm 5%); 565 tiến sĩ và tiến sĩ khoa học (12,84%), 2.039 thạc sĩ (46,5%). Trong khi đó, Nghị quyết số 08/NQ-BCSĐ của Ban Cán sự Đảng Bộ GD-ĐT về việc phát triển ngành SP và các trường SP đã đề ra mục tiêu là "Đến năm 2010, 100% GV đứng lớp của các trường ĐHSP đạt trình độ thạc sĩ trở lên, trong đó ít nhất 25% đạt trình độ tiến sĩ". Thống kê này cho thấy: tỉ lệ GV của các trường ĐHSP có trình độ tiến sĩ thấp hơn rất nhiều so với các nước tiên tiến và thấp hơn tỉ lệ bình quân chung của các trường ĐH khác ở trong nước. Một số GV phải đảm nhiệm một khối lượng giảng dạy khá lớn nên không có thời gian để rèn các kĩ năng mềm cần thiết cho SV.

Nhiều trường ĐHSP đã chú ý bổ sung số lượng GV, đặc biệt chú ý đến các GV trẻ, có học vị thạc sĩ, tiến sĩ, tuy nhiên, so với quốc tế, họ cần tiếp tục tích lũy kinh nghiệm, học hỏi, nghiên cứu mới có thể sánh với các nước khác ở trong khu vực và trên thế giới. Một số trường ĐHSP lớn, có bề dày, nhưng đội ngũ GV của họ được xây dựng trong nhiều năm trước nên có nhiều người cao tuổi hoặc ở độ tuổi sắp nghỉ hưu, số tuyển mới chưa theo kịp nên tạo ra sự hẫng hụt GV có kinh nghiệm giảng dạy tốt

trong trường. GV được khuyến khích đổi mới PPDH nhằm phát triển tính sáng tạo, rèn luyện kĩ năng thực hành của người học. GV không chỉ đóng vai trò là người truyền đạt tri thức mà phải là người tổ chức, chỉ đạo, hướng dẫn, gợi mở, cố vấn, "trọng tài" cho các hoạt động học tập, khám phá, giúp người học tự lực chiếm lĩnh các tri thức mới. Bên cạnh đó, GV phải có năng lực đổi mới PPDH, chuyển từ cách giảng dạy tập trung để cao vai trò của GV sang cách giảng dạy tập trung vào vai trò của người học, từ cách dạy mang tính thông báo, giải thích, minh họa sang cách dạy khuyến khích các hoạt động phát hiện, tìm tòi, khám phá; giảm thời gian giảng dạy lí thuyết, tăng thời gian thực hành, tự học, tự nghiên cứu cho SV. Coi trọng giáo dục đạo đức, lối sống, năng lực sáng tạo, năng lực SP, ý thức trách nhiệm xã hội cho người học. Vì vậy, GV cần được trau dồi chuyên môn, nhà trường cần tạo điều kiện cho họ đúc rút kinh nghiệm, học hỏi, bổ sung các kiến thức, kĩ năng cần cho công việc giảng dạy và nghiên cứu khoa học, để họ đáp ứng được vai trò chủ đạo về chất lượng đào tạo giáo viên THPT.

Vấn đề lợi ích của GV trong các trường ĐHSP cũng là một trong những vấn đề có ý nghĩa quan trọng. Muốn nâng cao chất lượng GD-ĐT thì trước hết, phải quan tâm đến đội ngũ GV SP. Nhà nước có chính sách cho SV vay tiền để học ĐH, cao đẳng, nhưng lại chưa có sự quan tâm thỏa đáng đến việc phát triển chuyên môn cho những GV trẻ. Từ khi thực hiện ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ đến nay vẫn chưa có cải cách gì đáng kể về lương và phụ cấp cho GV. GV cần được đảm bảo có một cuộc sống ổn định để dành thời gian và sức lực cho nghiên cứu khoa học và chuyển giao công nghệ.

4. Cơ sở vật chất, trang thiết bị cho các trường ĐHSP cần đáp ứng nhu cầu của người học

Cùng với chất lượng SV và GV, chất lượng cơ sở vật chất, trang thiết bị cũng là một yếu tố quan trọng để đảm bảo cho công tác ĐT GV THPT đạt kết quả tốt. Quá trình ĐT GV đòi hỏi phải có kiến tập, thực tập để giúp SV làm quen với công tác giảng dạy ở phổ thông. Nhà nước có các chính sách ưu tiên cho công tác ĐT GV, có các chương trình mục tiêu quốc gia, đặc biệt là hỗ trợ kinh phí cho các trường ĐHSP để đẩy mạnh xây dựng cơ sở vật chất của các trường ĐH theo hướng kiên cố hóa, chuẩn hóa, hiện đại hóa; nhất là xây dựng và củng cố phòng thí nghiệm, thực hành; xây dựng phòng làm việc riêng cho giáo sư, phó giáo sư (ít nhất 10m²/người). Nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác quản lí, sử dụng cơ sở vật chất thiết bị. Xây dựng hệ thống giáo trình, tài liệu

tham khảo, đáp ứng đầy đủ việc giảng dạy và học tập cho SV, đảm bảo các môn học có đầy đủ giáo trình, tài liệu. Xây dựng thư viện điện tử và hệ thống dữ liệu số để cán bộ và SV có thể khai thác mọi lúc, mọi nơi, đáp ứng đòi hỏi về kiến thức và thông tin. Tổ chức tốt các hoạt động phục vụ người học, tạo môi trường lành mạnh để người học có điều kiện học tập, rèn luyện tốt.

Nhìn chung, việc nâng cao chất lượng ĐT GV ở các trường ĐHSP hiện nay là vấn đề cấp thiết. Vì vậy, Đảng, Chính phủ và Bộ GD-ĐT đã và đang nghiên cứu, ban hành các chủ trương, nghị quyết, cơ chế, chính sách phù hợp với thực tiễn; tạo động lực thúc đẩy ngành SP có được những thầy giỏi, trò giỏi, có lòng yêu ngành, yêu nghề, đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước trong bối cảnh hội nhập quốc tế.

5. Thanh tra, kiểm tra, kiểm định chất lượng và giám sát các hoạt động ĐT giáo viên

Trong quá trình ĐT nếu chỉ đưa ra các chỉ tiêu cần đạt cho các trường ĐHSP mà không có quá trình thanh tra, kiểm tra thì không có gì đảm bảo những đầu tư của các cấp sẽ đạt được các kết quả như mong đợi. Vì vậy, hoàn thiện các giải pháp bảo đảm và kiểm định chất lượng giáo dục ĐH là cần thiết. Tiếp tục cải tiến phương pháp đánh giá kết quả học tập của người học theo hướng phát triển năng lực tự học, tự nghiên cứu và làm việc theo nhóm; đánh giá được mức độ tích lũy của người học về thái độ, kiến thức, kĩ năng nghề nghiệp và năng lực phát hiện, giải quyết vấn đề. Hiện nay, phần lớn các trường ĐH đã xây dựng chuẩn đầu ra các ngành ĐT SP. Tuy nhiên, các trường ĐH cần định kì rà soát, sửa đổi, bổ sung và thực hiện ĐT theo đúng chuẩn đầu ra đã công bố, đảm bảo SV ra trường đạt chuẩn nghề nghiệp giáo viên THPT theo Thông tư số 30/2009/TT-BGDĐT ngày 22/10/2009 của Bộ GD-ĐT. Các trường cũng cần tổ chức cho SV đánh giá GV và lấy ý kiến đánh giá của SV về mức độ hài lòng với cơ sở ĐT để kịp thời điều chỉnh, sửa đổi chương trình, tài liệu học tập.

Để có một nền giáo dục hiện đại, có thể hòa nhập được với các nước phát triển trên thế giới thì ĐT theo hình thức tích lũy tín chỉ là một điều tất yếu. Với chất lượng giáo dục ngày càng tiến bộ, chúng ta cần phải thẳng thắn nhìn nhận những yếu kém, bất cập hiện nay và có một chiến lược phát triển đúng đắn để tạo ra một bước chuyển biến căn bản và mạnh mẽ, nhất là phải tuyển chọn được đội ngũ GV có đầy đủ tâm huyết với khoa học, có trình độ chuyên môn cao và ngoại ngữ tốt. Ngoài ra còn phải cải cách chế độ tuyển sinh

để chọn lọc đầu vào thật tốt, cải cách chế độ tiền lương và phụ cấp cho GV và trang bị cơ sở vật chất đảm bảo tối thiểu cho những yêu cầu của việc tổ chức một lớp học có chất lượng. Ngoài ra còn có những hình thức thanh tra kiểm tra chất lượng giáo dục ĐT tại các trường ĐHSP để đảm bảo ĐT được những giáo viên THPT đạt chuẩn của Bộ GD-ĐT. □

Tài liệu tham khảo

1. Lê Khánh Bằng. **Tổ chức phương pháp tự học cho sinh viên đại học**. NXB Giáo dục, H.1998.
2. Nguyễn Văn Đệ - Vũ Văn Đức. "Bàn về mô hình rèn luyện nghiệp vụ sư phạm ở các trường đào tạo giáo viên". Tạp chí *Khoa học giáo dục*, số 79 (4/2012).
3. Nguyễn Tấn Hưng. "Tích cực hóa học tập - một nguyên tắc quan trọng của quá trình dạy học ở đại học". Tạp chí *Dạy và học ngày nay*, số 1/2011.

SUMMARY

Quality of teachers is one of the important factors that decide the quality of teaching and learning in high schools, contributing to improve the quality of training young human resources for local area and country. Currently, the central task of the pedagogical universities is to train teachers for high schools to meet the teaching requirements during the period of industrialization and modernization of the country, international integration and the radical and comprehensive renovation of education and training. To effectively meet requirements about developing the occupation and strong points of each learner, most pedagogical universities are organizing to train high school teachers under the credit accumulation model.

KÍNH MỜI BẠN ĐỌC ĐẶT MUA TẠP CHÍ GIÁO DỤC NĂM 2014

Tạp chí Giáo dục ra 1 tháng 2 kì, đặt mua thuận tiện tại các bưu cục địa phương (Mã số C192) hoặc đặt mua trực tiếp tại Tòa soạn (số lượng lớn) theo địa chỉ: **TẠP CHÍ GIÁO DỤC, 4 Trịnh Hoài Đức, quận Đống Đa, Hà Nội.**

Kính mời bạn đọc, các đơn vị giáo dục, trường học đặt mua **Tạp chí Giáo dục năm 2014**. Mọi liên hệ xin gửi về địa chỉ trên hoặc liên lạc qua số điện thoại: 04.37345363; Fax: 04.37345363.

Xin trân trọng cảm ơn.

TẠP CHÍ GIÁO DỤC